

18. Чижевський Д. Бібліотека Теофана Прокоповича / Дмитро Чижевський // Науковий збірник. – Нью Йорк: Українська вільна академія наук у США, 1953. – С. 127-136.

19. Шевченко І. Польща в історії України / Україна між Сходом і Заходом. Нариси з історії культури до початку XVIII ст. – Львів: Інститут історії Церкви Львівської Богословської Академії, 2001. – 250 с.

Ндійшла до редколегії 25.02.14

С. Кагамлык, канд. ист. наук, ст. науч. сотр.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Київ, Україна)

КНИЖНЫЕ СОБРАНИЯ УКРАИНСКИХ ПРАВОСЛАВНЫХ ИЕРАРХОВ РАННЕМОДЕРНОГО ВРЕМЕНИ В ЕВРОПЕЙСКОМ КУЛЬТУРНОМ КОНТЕКСТЕ

В статье исследован состав частных книжных коллекций украинских архиереев раннемоделного времени. Установлено, что на формировании библиотек в значительной степени сказались европейские культурные влияния, проанализированы их характер и специфика.

Ключевые слова: украинские архиереи, церковная элита, книжные собрания, европейские влияния, библиотечные каталоги.

S. Kagamlyk, Phd, Senior Researcher

Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

BOOK COLLECTIONS OF THE UKRAINIAN ORTHODOX HIERARCHS OF EARLY MODERN TIME IN THE EUROPEAN CULTURAL CONTEXT

In this article author investigated the composition of private book collections of Ukrainian bishops early modern times. Author established that the formation of libraries was largely predefined by European cultural influences. Their character and specific is analyzed also.

Key words: Ukrainian bishops, church elite, book collection, European influences, library catalogs.

УДК 94(477):001.31"17"

К. Кобченко, канд. ист. наук, ст. науч. співроб.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

УКРАЇНА В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇ XVIII СТ. У ВИМІРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ІСТОРІЇ

У статті висвітлюються особливості інтелектуальної та культурної історії Гетьманщини у складі Російської імперії упродовж XVIII ст. у контексті тогочасної інтелектуальної історії Європи.

Ключові слова: Україна Гетьманщина, Російська імперія, інтелектуальна історія, абсолютизм, Просвітництво, енциклопедичні знання, Бароко, Романтизм.

Для означення XVIII ст. прийнято виживати різні характеристики етапів культурного (бароко-рококо-класицизм), інтелектуального (Просвітництво, Енциклопедизм) та політичного (доба освіченого абсолютизму) етапів європейської історії. Ці періоди мали різні форми вияву у країнах Європи й, зокрема, в Україні, яка упродовж цього століття зазнала багатьох значних трансформацій. Землі України, передовсім Гетьманщини та Лівобережжя у цілому вступали у XVIII ст. століття у складі держави, яка саме на його початку стала відомою світу як Російська імперія. Це століття відзначилося для Лівобережної України як складний період поступової втрати статусу козацької автономії.

Упродовж століття змінювалися також форми і зміст пізнавального та культурного життя українців, які ми спробуємо розглянути у контексті інтелектуальної історії Російської імперії та Європи. Інтелектуальна історія на сьогоднішній день є багатоглядним дослідним напрямком, або, за оцінкою дослідників, являє собою "досить неоднорідну суміш різних напрямків, тематичних пріоритетів та методологічних перспектив" [8]; ми ж передовсім маємо на увазі напрям історії науково-освітнього процесу в його розвитку впродовж століття та у контексті загальноєвропейських процесів у сфері пізнання.

На початок XVIII ст. в інтелектуальному житті України мали місце тенденції, закладні у попередню епоху, а саме збереження культурного впливу України на Московську державу, а віднині Російську імперію. У певних аспектах цей вплив навіть посилювався, адже широка програма змін, що включала модернізаційні процеси в освіті, розпочаті Петром I в Росії, спиралися на значні людські та інтелектуальні ресурси українців, які у попередню епоху не лише були включені в орбіту європейського культурно-інтелектуального простору, але й виробили власні форми адаптації європейської освіти до потреб православної частини Європи. Українці у XVI – XVII ст. були єдиним православним народом, що у XVI – XVII ст. входив у складі католицької країни – Речі Посполитої, завдяки чому були безпосередньо включені в

орбіту Західно- та Центральноєвропейського інтелектуального простору. Завдяки цьому українці не лише мали доступ до його освітніх інституцій, але й адаптували тамтешні форми науки та освіти, перенісши на православний ґрунт освітні форми, створені латинськими колегіумами в формі слов'яно-греко-латинської школи. Цей процес почався ще з Острозької академії та братських шкіл [7, с. 36], і завершився адаптацією західних зразків освіти на український ґрунт у вигляді Києво-Могилянського колегіуму, за яким у 1701 р. офіційно було закріплено статус академії.

Творчо засвоївши європейські культурні здобутки, Україна стала певним ретранслятором їх в межах православного простору європейської цивілізації. Завдяки існуванню Академії, Україна стає потужним інтелектуальним центром, у якому поєдналися традиції тодішньої західноєвропейської освіти з національно-культурними та релігійними особливостями православного навчального закладу. Завдяки цьому Академія стала місцем поширення знань у межах православного простору Східної та Південної Європи, відкривши їх урожденцям, а не лише українцям, можливість доступу до якісної для свого часу освіти. Роль академії як інтелектуального осередку усього православного світу не обмежувалася тільки викладанням; чимало її випускників зробили внесок у культурний розвиток слов'янських народів.

Київська академія стала не тільки основою для поширення такого типу шкіл в Україні – у вигляді заснованих наприкінці XVII–XVIII ст. Чернігівського, Харківського та Переяславського колегіумів, але й ставши взірцем для організації Слов'яно-греко-латинської академії у Москві, а також пізніших спроб створити низку подібних шкіл у російських містах [7, с. 42]. Причому з України на російський ґрунт переносилися не лише організаційні форми та зміст освіти, але й педагогічні кадри, починаючи з першого ректора московської академії, київського випускника Сімеона Полоцького. "Наприкінці XVII – на початку XVIII ст. відбулася "українізація великоросійської духовної культури", яка стала "західно-

європейсько-українською за своїм походженням" [9, с. 367]. Необхідно відзначити, що інтелектуальний вплив Київської академії не обмежувався Росією, а мав вияв в усьому православному просторі Європи: так, один із колишніх київських студентів – Мануйло Козачинський – став засновником національної школи та мови Сербії [5, с. 12-13]. Упродовж XVIII ст. в академії, крім росіян та білорусів, навчалися також молдавани, волохи, серби, хорвати, боснійці, чорногорці, далматинці, болгарини, греки. При цьому південних слов'ян та греків було найбільше. Так, приміром, за даними З. Хижняк, у 1736 р. в Київській Академії навчалось 127 іноземців, у 1737 р. – 122 "спудей" з інших країн [10, с. 148].

Попри сталу основу навчального процесу, засновану під впливом західноєвропейської нової схоластики, інтелектуальне життя академії впродовж XVIII ст. знавало інновацій, передовсім завдяки запозиченням наукових здобутків європейських учених. Упродовж XVIII ст. до навчального курсу академії вводилися сучасні іноземні мови, передовсім німецька. У Київській Академії склалися тісні стосунки із навчальними закладами за кордоном, добре було поставлене викладання також давніх мов – грецької, латини та давньоєврейської. Вивчення останньої, як і гебраїстики в цілому, пов'язаної з іменем випускника, а згодом викладача Академії Симона Тодорського, що здобув хорошу підготовку за кордоном. Постала також практика запрошувати викладачів з різних країн Європи.

Принцип міжкультурної взаємодії, важливим виявом якого була практика посилати здібних студентів Академії за кордон для продовження навчання, також продовжував застосовуватись. Так, у Кенігсберзькому університеті лекції Еммануїла Канта слухали 23 українці [10, с. 170].

Таким чином, "в 17-ому і в першій половині 18 століття українська культура значною мірою завдяки Києво-Могилянській академії стає культурою-посередницею між культурами народів усього православного регіону і Заходом Європи, хоча в минулому вона й сама зверталась до сербської, болгарської і польської культур як культур-посередниць, а в майбутньому, з кінця 18 і у 19 столітті такою посередницею для української стане російська культура" [5, с. 15-16]. За прикладом Києва колегіуми на початку XVIII ст. було створено також у Чернігові, Переяславі, та Харкові.

Освітні процеси були важливою складовою того культурного та інтелектуального піднесення Доби Бароко, яке знайшло свій вияв в Україні наприкінці XVII – у середині XVIII ст. і яке стало уособленням симбіозу, творчим засвоєнням загальноєвропейських тенденцій, що переносилися на український ґрунт під впливом національної традиції, тобто у вигляді оригінальних форм культури. Ще однією важливою особливістю барокової культури був її синтетичний характер, завдяки якому вона виявила "здатність будувати свою культуру, опираючись на здобутки усіх попередніх епох: і Античності, і Середньовіччя, і Ренесансу" [2, с. 64]. Ця синтетичність мала для українців також наздоганяльний характер (В. Нічик), що дозволила творчо використати досвід європейської культури, здобутий у часи ренесансного гуманізму, Реформаційних рухів і творчо застосувати до українських культурних реалій. Українська культура та науково-освітня сфера Ранньомодерного часу розвиваються у тісному взаємозв'язку з інтелектуальними процесами в Європі та є власною відповіддю на їхні виклики, коли, на основі західноєвропейських зразків Україна виробила власні форми інтелектуального і духовного життя.

Водночас у країнах Західної та Центральної Європи, які у цей період вели гору в інтелектуальному поступі людства, відбувався перехід до нового етапу наукового

розвитку, відомого як класична наука. Він розпочався в Західній Європі з наукових праць Френсиса Бекона та Ісаака Ньютона, охопивши період від Ранньомодерного часу та початку ХХ ст. У межах цього періоду мали місце декілька важливих етапів зміни наукового мислення, переходу до експериментальних форм науки, оформлення методів наукового пізнання. Відбувається поступова секуляризація науки, зміна форм освіти та вихід її із системи середньовічної схоластики та оформлення у вигляді класичних університетів. Таким чином у Європі поступово формується нова інтелектуальна епоха, прояви якої впродовж XVIII ст. не були рівномірно представлені в різних країнах.

І хоча викладачі Києво-Могилянської академії були знайомі з новітніми для свого часу науковими відкриттями, працями Ф. Бекона та Р. Декарта, як і студенти, що здійснювали начальні подорожі до Європи, навчальний процес у Академії все ж тривав у традиційному схоластичному ключі, й про поступові ознаки зміни наукової парадигми можна говорити дещо пізніше – з середини XVIII ст., переважно під впливом наукових інновацій в Російській імперії в цілому.

З середини XVIII ст., коли відбувається остаточна секуляризація науки, науково-освітній прогрес та поступ держави у цілому стає міцно пов'язаним з розвитком позитивних знань, прогресом природничих наук. В Україні ця зміна наукової парадигми співпала в часі з важливими суспільно-політичними змінами – подальшою інтеграцією до російського державного простору, що завершилася ліквідацією інститутів автономного устрою та козацтва, а після поділів Речі Посполитої в останній чверті XVIII ст. – включенням більшої частини України до складу Російської імперії, й частково – до Австрійської, незабаром – Австро-Угорської монархії.

Проте підготовка цих змін у формі модернізаційних процесів у самій російській імперії почалися ще раніше, включаючи перенесення на її ґрунт певних наукових та технологічних новацій, що здійснювалося за ініціативою та підпатронатом царя, а згодом імператора Петра I. Водночас політичні процеси зміцнення імперії співпали зі становленням абсолютизму в Західній Європі, що підсилювало рол в Росії та її політичний вплив на континенті. Поєднання сильної влади монарха з процесами інтелектуальної модернізації не лише відповідали особливостям розвитку Росії цього періоду, але й сягнули апогею за правління Катерини II, висунувши її на взірць освіченого абсолютизму в очах його ідеологів – французьких філософів-просвітників.

Тож якщо наприкінці XVII – до середини XVIII ст. завдяки інтелектуальному впливу та кадровому потенціалу українців "відбулося "запліднення Росії" адаптованими до православного духовного підґрунтя досягненнями європейської культури" [6, с. 362], то завдяки низці реформ Петра I Російська імперія водночас починає прокладати власний шлях до Європи "в обхід" України. Це відбувалося, зокрема, у безпосередньому перенесенні на російський ґрунт інтелектуального досвіду європейців у актуальних формах доби Просвітництва з його наголосом на позитивних знаннях та енциклопедичності науки. Цей прорив відбувався паралельно із засвоєнням Росією українського досвіду, але без участі України та її інтелектуальних сил. Водночас посилилися процеси політичної централізації, які у випадку України виявилися у наступі на автономні права Гетьманщини. Процеси модернізації Російської імперії отримали обґрунтування у вигляді ідеї освіченої монархії (підтриманої по відношенню до Росії Ф.-М. Вольтером та Д. Дідро), уособленням якої стала імператриця Катерина II, якій вдалося заслужити ви-

знання саме такої правительки як у самій Росії, так і за межами країни, так що "наступ російського централізму на українську автономію здійснювався під прикриттям просвітницької риторики" [7, с. 89].

Отже, важливі зміни в системі пізнання світу, а саме становлення системи класичної науки та університетської освіти, відбувалися водночас із істотними політичними трансформаціями. В Україні ці політичні та соціальні зміни являли собою поступову інкорпорацію до складу Російської держави з одночасним наступом на національно-культурну самобутність та уніфікацію форм інтелектуального життя, включення їх у загальноімперську структуру. Цей процес завершився ліквідацією Гетьманщини, зруйнуванням Запорізької січі та реформуванням козацтва як стану на Лівобережжі, приєднанням Криму та освоєнням Південної України, а також поділами Речі Посполитої та входженням Правобережної України до складу імперії. Такі геополітичні зміни призвели до значних ідейних переорієнтацій, у т.ч. у середовищі самого українства: з частини європейського світу Україна перетворилася на складову імперії, і віднині зв'язок з європейським інтелектуальним простором відбувався за посередництва адміністративних структур імперії та під її ідейним контролем.

Водночас в Україні цей час став важливим періодом структурних змін в системі освіти, зумовлених подальшою інкорпорацією Гетьманщини до складу російської імперії. З одного боку, на початку та в середині XVIII ст. українські інтелектуали, передовсім вихованці Києво-Могилянської Академії, відігравали значну роль у інтелектуальній модернізації Росії, розпочатій Петром I, посівши визначні посади у духовній та світській державній ієрархії. Проте, використавши цей людський та навчальний потенціал, імперська влада не була зацікавлена у його поновленні, як і у підтримці Академії як освітньої інституції, натомість ініціювавши формування нових закладів вищої освіти за зразком класичних університетів, як це у той час відбувалось у Західній Європі. Таким чином Україна-Гетьманщина поступово опинилася в ситуації, коли її освітні інституції було поставлено під адміністративний контроль імперської влади, а простір наукових свобод обмежено.

У самій же Російській імперії в цей час мало місце зміщення інтелектуальних центрів з України та Києва до імперських столиць: у Санкт-Петербурзі 1724 р. було засновано Академію наук та відкрито при ній Академічний університет, а 1755 р. – Університет у Москві. Вони стають головними освітньо-науковими закладами імперії, яка встановлює прямі контакти із Західним науковим світом: ще за Петра I запроваджується практика відправлення на навчання в Західну Європу молодих людей шляхетного походження, а також запрошення для викладання та наукової праці іноземних, у першу чергу німецьких, учених. Віднині іноземці і в Україну потрапляють переважно через Росію. У той же час Російська імперія активно використовувала інтелектуальний потенціал приєднаних територій – це стосувалося, крім України, з кінця XVIII ст. також Польщі та Прибалтики, – для потреб державного будівництва, освяченого імперськими амбіціями.

Освітній компонент стає важливою ідеологічною складовою імперської доктрини, маючи на своєму початковому етапі наздоганяльний характер – як модернізаційний для самої Росії, так іміджевий – для поліпшення статусу в оцінці новонародженої імперії іноземними країнами: "Просветительство... становится не только официальной идеологической позицией, но и своего рода смыслообразующим стержнем формировавшегося в ходе петровских преобразований образа новой

имперской государственности, своего рода интегративной имперской ценностью" [1, с. 51].

Водночас Україна все більше набуває в Російській імперії статусу інтелектуальної провінції, адже уряд не мав наміру підтримувати чи розвивати існуючі чи створювати нові навчальні заклади в Україні. Суперечливість трансформаційних процесів в Україні таким чином підсилювалася тим, що в значній мірі приєднання України та отримані від неї культурні імпульси були важливим внеском до зміцнення імперського статусу Росії; це чутливе для російської ментальності відчуття значення України для підсилення статусу імперії, як у геополітичному, так і у культурно-інтелектуальному смислах, дається взнаки і до сьогодні.

Водночас мала місце політика інтеграції інтелектуального життя України до імперського простору. Апофеозом таких тенденцій стала незгода Катерини II на відкриття Університету в Батурині, яке ініціював останній Гетьман України Кирило Розумовський. Така позиція цілком відповідала політиці згортання автономії та козацького самоврядування в Україні, а також прагненню політичної та інтелектуальної переорієнтації України з країн Західної та Центральної Європи на Росію: так, Україна-Гетьманщина з європейської провінції мала стати провінцією російською. В інтелектуальній сфері це досягалось шляхом підвищення престижу російських навчальних закладів, у тому числі в очах українців.

Слід однак додати, що частина еліти старшинського походження сама була приваблена можливостями, які відкривало життя в столиці, та переходила на позиції нової – імперської – політичної ідентичності. Таким показовим прикладом сприяння змінам освітніх орієнтирів української молоді є, зокрема, діяльність Івана Полетики (1722-1782), випускника Києво-Могилянської академії та професора Медичної Академії у німецькому м. Кілі, який віддав перевагу праці в Російській імперії та посприяв організованому навчанню української молоді у Госпітальних школах Санкт-Петербурга, заітувавши та особисто відібравши для цього навчання 55 студентів Києво-Могилянської Академії [3, с. 433-434].

У той же час ідейно споріднене з імперським абсолютизмом Просвітництво в Україні не мало підґрунтя для вияву у вигляді національних культурних феноменів; тому українська культура упродовж XVIII ст. поступово переходить від пізньобарокових форм до паростків передромантизму, який, розвинувшись у наступну епоху, стане формою культурного самовияву бездержавних націй.

Не випадково, що відповідно до розходження центральних культурно-інтелектуальних епох – просвітництва імперії та пізньобарокової культури українства, дві центральні, знакові постаті української та російської культур XVIII ст. – Григорій Сковорода та Михайло Ломоносов – є представниками двох відмінних типів мислення та пізнання світу, образно кажучи, різних культурних епох. Якщо Михайло Ломоносов – поза сумнівом, людина доби просвітництва, вчений-енциклопедист який, був "первым русским университетом" (О. Пушкін), то Григорій Сковорода – представник складного синтезу епох, творчо засвоєних Україною з власного та європейського досвіду. У творчості Г. Сковороди знаходять риси барокового мислення, ознаки передромантизму й передчуття пізнішого екзистенціалізму, так і тяглість традиції, що бере свій початок від середньовічної духовно-містичних практик і має свої вияви як у східній (візантійсько-руський), так і у західній традиціях християнства. У образному вислові людини цієї доби Е. Канта, про дві речі, що найбільше бентежили його – "зоряне небо над головою та моральний закон всередині нас"

відобразилося поєднання типів мислення епохи – позитивне пізнання навколишнього світу, який намагалося дослідити та висвітлити у енциклопедичній сукупності наявних знань просвітництво та осягнення внутрішнього світу – "мікрокосму людини", апофеозом чого став спадок Г. Сковороди.

Іншим пізньобароковим типом носія національної культури в Україні, генетично спорідненим зі "сковоридинівським", продовжують лишатися мандрівні дяки другої половини XVII – XVIII ст. (у т.ч. незаможні "спудеї" на вакаціях, бурсаки, що довчилися чи ні). Вони водночас мали типологічний зв'язок з європейськими вагантами – зв'язковою ланкою між академічними формами культури й живою народною стихією, були носіями "низової культури", живої традиції, виявленої у дотепних формах. Водночас вони були виразниками неперервної традиції народної початкової освіти, яка не могла б відбуватися без їхньої участі, й які увійшли до високої літератури завдяки творчим рефлексіям Г. Квітки-Основ'яненка та М. Гоголя [4, с. 99-108]. Вони ж створили органічне підґрунтя народної гумористичної культури для "Енеїди" І. Котляревського, написання якої так само є результатом синтезу, взаємопроникнення різночасових культурних пластів. "Енеїда" (1798 р.) – перший літературний твір народною українською мовою, що відкривав добу українського романтизму, був водночас органічним підсумком попереднього культурного розвитку України. У той же час цей твір перебував у руслі європейських літературних традицій, породжених добою ренесансного гуманізму й продовжених бароковим синкретизмом, що виявлялося у зверненні до античних зразків та бурлескних форм народної "низової" літератури, які у більшості європейських народів на той час вже отримали вияв у літературних творах.

Таким чином, не маючи змоги самостійного розвитку на нових інтелектуальних засадах та будучи відсунутою на роль інтелектуальної провінції, українська культура звертається до духовних форм, які дозволяли їй вижити у цих складних умовах, зберігши та передавши наступним епохам свій духовний потенціал. Українські землі опинилися у найменш вигідному становищі, адже бездержавний статус та приналежність до імперій у більшій чи меншій мірі ігнорували національний компонент, важливий для розвитку гуманітарної сфери, та зараховували внесок та здобутки представників різних народів, що були під їх владою, до власне імперського спадку.

Для суспільного розвитку Російської імперії було використано інтелектуальний потенціал України в особі її численних вихованців на духовній та державній службі

імперії, проте відновлення цього потенціалу не відбулося, натомість мало місце творення новітніх освітніх структур в самій імперії. Форми освітніх поїздок за кордон як включення у загальноєвропейський освітній процес поєднувалося в Російській імперії зі створенням власної науково-освітньої системи, не в останню чергу завдяки широкому запрошенню іноземних учених.

Для українців, що опинилися підданими Російської імперії, поступово складається ситуація, коли можливості кар'єри в інтелектуальній сфері ставали можливими шляхом лояльності до імперської влади, відмови чи приховування своєї національної ідентичності, а самі інтелектуальні здобутки тлумачилися як імперський спадок без врахування національної складової підданих імперії. Поступова реорганізація Києво-Могилянської академії на вищій духовній навчальній заклад, що тривала з останньої чверті XVIII ст. до початку XIX ст. стала наслідком як імперської освітньої політики, так і зміни форм вищої освіти та користь створення університетів, які отримали назву класичних. Загальні зміни наукової парадигми та системи освіти супроводжувалися структурно-організаційними змінами в самій імперії.

Список використаних джерел

1. Андреев А.Л. Российское образование: социально-исторические контексты. – М.: Наука, 2008, 359 с.
2. Горський В. XVII сторіччя в історії української філософії // Україна XVII століття: суспільство, філософія, культура: зб. наук. пр. на пошану пам'яті проф. В.М. Нічик. – К.: Критика, 2005.
3. Києво-Могилянська академія в іменах, XVII-XVIII ст.: енциклопедія / відп. ред. Брюховецький В. С.; наук. ред. і упоряд. З. І. Хижняк – К.: Видавничий дім "КМ Академія" – 2001, 736 с.
4. Микуась В. Ваганти та мандрівні дяки // Київська старовина. – 1992, № 5. – с. 99-108.
5. Нічик В.М. Києво-Могилянська академія і німецька культура. – К.: Український центр духовної культури, 2001, 252 с.
6. Павленко Ю. Цивілізаційна природа України та глобальні протиріччя сучасного світу // Давньоруське любомудріє: тексти і контексти / упоряд. О. Вдовина, Ю. Завгородній. – К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2006, – С. 357-373.
7. Посохова Л.Д. На перехресті культур, традицій, епох: православні колеґіуми України наприкінці XVII – на початку XIX століть: монографія. – Х: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2011, 399с.
8. Склокін В. Рецензія на видання: Rethinking Modern European Intellectual History / Ed. By Darrin M. McMahon and Samuel Moyn Oxford: Oxford University Press, 2014, 305 pp. // Historians.in.ua Електронний ресурс Режим доступу: <http://www.historians.in.ua/index.php/novizhki/1140-rethinking-modern-european-intellectual-history-ed-by-darrin-m-mcmahon-and-samuel-moyn-oxford-oxford-university-press-2014-305-pp>
9. Трубецкой Н.С. К украинской проблеме // Трубецкой Н.С. История. Культура. Язык. – М., 1995.
10. Хижняк З.І. Історія Києво-Могилянської академії / З. І. Хижняк, В. К. Маньківський. – 2. вид, доп. і перероб. – К.: Видавничий дім "КМ Академія", 2008. – 203 с.

Надійшла до редколегії 13.02.14

К. Кобченко, канд. ист. наук, ст. науч. сотр. (Київ, Україна)
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко (Київ, Україна)

УКРАИНА В РОССИЙСКОЙ ИМПЕРИИ XVIII ВЕКА В КОНТЕКСТЕ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ ИСТОРИИ

В статье раскрываются особенности интеллектуальной и культурной истории Гетманщины в составе Российской империи XVIII века в контексте интеллектуальной истории Европы того времени.

Ключевые слова: Украина, Гетманщина, Российская империя, интеллектуальная история, абсолютизм, Просвещение, энциклопедические знания, Барокко, Романтизм.

K. Kobchenko, Phd, Senior Researcher
Taras Shevchenko National University of Kyiv (Kyiv, Ukraine)

UKRAINE AS THE PART OF RUSSIAN EMPIRE OF THE 18TH CENTURY IN THE CONTEXT OF INTELLECTUAL HISTORY

The peculiarities of intellectual and cultural history of Hetman-State (Hetmanshchina) as a part of the Russian Empire during 18th century in the context of intellectual history's processes in Europe of that time are studied.

Key words: Ukraine, Hetman State, Russian Empire, intellectual History, Absolutism, the Age of Enlightenment, Encyclopedic Knowledge, Baroque, Romantics.